

OMMAVIY TADBIRLARNI TASHKIL ETISHNING NAZARIY- HUQUQIY ASOSLARI

Mardanov Jahongir Qahramon o'g'li

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti magistratura
tinglovchisi*

Tel: +99899.629-26-66

Annotatsiya. Mazkur maqolada ommaviy tadbirlarni tashkillashtirishning nazariy va huquqiy asoslari, ularning davlat va jamiyat hayotidagi o'рни, shuningdek, huquqiy tartibga solishning milliy va xalqaro tajribalari tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida ommaviy tadbirlarni tashkil etish bo'yicha mavjud qonunchilik va amaliyot yoritiladi hamda takomillashtirishga oid takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: ommaviy tadbir, huquqiy tartibga solish, jamoat xavfsizligi, fuqarolik jamiyati, konstitutsion huquq.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПУБЛИЧНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

Мардонов Жахонгир Кахрамон угли

Магистрант Университета общественной безопасности

Аннотация. В статье анализируются теоретико-правовые основы организации массовых мероприятий, их роль в жизни государства и общества, а также национальный и международный опыт правового регулирования. Рассматриваются действующее законодательство и практика организации

массовых мероприятий в Республике Узбекистан, вносятся предложения по их совершенствованию.

Ключевые слова: публичное мероприятие, правовое регулирование, общественная безопасность, гражданское общество, конституционное право

THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF ORGANIZING PUBLIC EVENTS

Mardanov Jahongir Qahramon o'g'li

Masters student at the University of Public Safety

Abstract. This article analyzes the theoretical and legal foundations of organizing public events, their role in the life of the state and society, as well as national and international experiences of legal regulation. It also covers the existing legislation and practice on organizing public events in the Republic of Uzbekistan and puts forward proposals for improvement.

Keywords: public event, legal regulation, public safety, civil society, constitutional law.

Kirish. Mustaqil O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida fuqarolik jamiyatini shakllantirish, demokratik qadriyatlarni mustahkamlash va aholining ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Bu jarayonda ommaviy tadbirlarning ahamiyati beqiyosdir. Ommaviy tadbirlar – bu jamiyat hayotining ajralmas qismi bo'lib, u orqali fuqarolar o'z fikr-mulohazalarini erkin bildirish, ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlash hamda milliy qadriyatlarni keng targ'ib etish imkoniga ega bo'ladilar.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, ommaviy tadbirlarni o'tkazishda xavfsizlik, jamoat tartibini saqlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish masalalari doimo ustuvor ahamiyat kasb etadi. Har bir tadbirning o'ziga xos xususiyatlari, ishtirokchilar soni, joylashuv sharoiti va mazmuniga ko'ra, ularni tashkil etishda aniq qonuniy tartib va nazorat mexanizmlariga amal qilish zarur.

Shu sababli, ommaviy tadbirlarni tashkillashtirishdagi nazariy va huquqiy asoslarni o'rganish nafaqat amaliy ahamiyatga ega, balki fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish, qonun ustuvorligini ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqotda ushbu sohadagi nazariy tushunchalar, amaldagi qonunchilik talablari hamda ularni takomillashtirish yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

1. Ommaviy tadbir tushunchasi va uning ijtimoiy ahamiyati

1. Ommaviy tadbir tushunchasi va uning ijtimoiy ahamiyati

Ommaviy tadbir — bu ma'lum bir ijtimoiy, siyosiy, madaniy, diniy yoki sport maqsadlarini ko'zlab, fuqarolar, jamoat tashkilotlari yoki davlat muassasalari tomonidan jamoatchilik ishtirokida o'tkaziladigan tadbir. Ushbu tushuncha o'z mohiyatiga ko'ra jamiyatning ijtimoiy-siyosiy hayotida muhim o'rin tutuvchi hodisani ifodalaydi.[1]

Ommaviy tadbirlarning shakllari xilma-xil bo'lib, ularga quyidagilar kiradi:

- mitinglar, namoyishlar, yurishlar va piketlar;
- madaniy-ma'rifiy kechalar, konsertlar, festivallar, ko'rgazmalar;
- sport musobaqalari va jismoniy tarbiya ommaviy tadbirlari;
- diniy marosimlar, xotira tadbirlari, an'anaviy bayramlar;
- davlat ahamiyatiga ega rasmiy marosimlar (mustaqillik bayrami, konstitutsiya kuni va boshqalar).

Ommaviy tadbirlarning asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

Ko'p sonli ishtirokchilar mavjudligi — tadbir kamida bir nechta shaxs yoki guruh tomonidan o'tkaziladi.

Oldindan belgilangan maqsad va mazmun — u ijtimoiy ahamiyatga ega maqsadni ko'zlaydi.

Jamoat joyida o'tkazilishi — ommaviy tadbirlar, odatda, park, maydon, madaniyat saroyi, stadion, xiyobon kabi jamoat joylarida tashkil etiladi.

Ochiqlik va ommaviylik — tadbirda har kim ishtirok etish imkoniga ega bo'ladi.

Tashkiliy tayyorgarlik bosqichi mavjudligi — tadbirni o'tkazishdan oldin rejalashtirish, ruxsat olish, xavfsizlikni ta'minlash ishlari olib boriladi.[4]

Ommaviy tadbirlarning ijtimoiy ahamiyati

Ommaviy tadbirlar fuqarolik jamiyatining rivojlanishida, ijtimoiy faollikni oshirishda va davlat bilan xalq o'rtasidagi muloqotni kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Ularning ijtimoiy ahamiyatini quyidagi jihatlar orqali ko'rish mumkin:

1. Fuqarolik faolligini shakllantirish

Ommaviy tadbirlar fuqarolarga o'z fikrini ochiq ifoda etish, ijtimoiy muammolarni ko'tarish va ularni hal etishda ishtirok etish imkonini beradi. Bu esa demokratik jamiyatning muhim belgilaridan biridir.

2. Jamoatchilik fikrini ifodalash vositasi

Mitinglar, forumlar yoki anjumanlar orqali fuqarolar va ijtimoiy guruhlar davlat siyosatiga o'z munosabatini bildiradi, bu esa hukumat qarorlarini yanada ochiq va xalq manfaatlariga mos shakllantirishga yordam beradi.

3. Madaniy-ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlash

Bayramlar, konsertlar, xalq festivallari orqali milliy qadriyatlar, madaniy meros va urf-odatlar avloddan avlodga o'tadi. Ommaviy tadbirlar ijtimoiy birlashuv va milliy g'ururni kuchaytiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

4. Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish

Sport va sogʻlomlashtirish tadbirlari jismoniy faollikni oshiradi, yoshlar oʻrtasida sogʻlom hayot tamoyillarini keng targʻib etadi. Bu ijtimoiy salomatlikni mustahkamlovchi muhim omildir.

5. Iqtisodiy va turistik samaradorlik

Yirik festival, yarmarka yoki sport musobaqalari mahalliy iqtisodiyotga ijobiy taʼsir koʻrsatadi, yangi ish oʻrinlari yaratadi, turizmni rivojlantiradi. Shu jihatdan ommaviy tadbirlar ijtimoiy-iqtisodiy faollikni ragʻbatlantiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

2. Oʻzbekiston Respublikasida ommaviy tadbirlarni tartibga soluvchi huquqiy asoslar

Ommaviy tadbirlarni oʻtkazish fuqarolarning huquq va erkinliklarini amalga oshirish bilan chambarchas bogʻliq boʻlib, bu sohada qatʼiy huquqiy tartibga solish zarur. Oʻzbekiston Respublikasida bunday tadbirlarni tashkil etish va oʻtkazish bir qator normativ-huquqiy hujjatlar asosida amalga oshiriladi.[4]

2.1. Konstitutsiyaviy asoslar

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida fuqarolarning soʻz erkinligi, yigʻilish va namoyish qilish huquqlari kafolatlangan:

26-moddaga koʻra, har bir fuqaro erkin yigʻilish va miting oʻtkazish huquqiga ega.

27-moddaga binoan, fuqarolar oʻz fikrini erkin ifoda etish va axborot olish huquqiga ega.

Konstitutsiya ushbu huquqlarni amalga oshirishda jamoat tartibi va xavfsizlikni taʼminlash majburiyatini ham belgilaydi. Shu bilan birga, ommaviy tadbirlarni oʻtkazish tartibi qonun bilan tartibga solinishi lozimligi ham Konstitutsiyadan kelib chiqadi.[1]

2.2. Ommaviy tadbirlar toʻgʻrisidagi qonun

O‘zbekiston Respublikasi “Ommaviy tadbirlar to‘g‘risida”gi Qonun (2014-yil 29-dekabr) asosiy huquqiy bazani tashkil etadi. Ushbu qonunda quyidagi jihatlar belgilangan:

Tadbirlarni ruxsat olish tartibi:

Tadbirni o‘tkazishdan oldin mahalliy hokimiyat organlariga ariza berish talab qilinadi. Arizada tadbirning maqsadi, joyi, vaqti, ishtirokchilar soni, xavfsizlik choralari va texnik ta‘minot ko‘rsatiladi.

Tashkiliy majburiyatlar:

Tadbirni tashkil etuvchi shaxslar yoki tashkilotlar xavfsizlik, sog‘liqni saqlash va jamoat tartibini ta‘minlash bo‘yicha barcha zarur choralarni ko‘rishi kerak.

Ishtirokchilarning huquqlari va majburiyatlari:

Ishtirokchilar o‘z harakatlari bilan boshqa shaxslarning huquq va erkinliklariga zarar yetkazmasligi, jamoat tartibini buzmasligi shart.

Javobgarlik:

Qonun tadbirni noqonuniy o‘tkazgan tashkilotchilar va ishtirokchilar uchun ma‘muriy yoki jinoyat javobgarligini belgilaydi.[2]

2.3. Jamoat tartibini saqlash to‘g‘risidagi qonun

Ommaviy tadbirlar jamoat tartibiga bevosita ta‘sir qilishi mumkinligi sababli “Jamoat tartibini saqlash to‘g‘risida”gi Qonun (2019-yil 5-avgust) muhim huquqiy baza hisoblanadi. U quyidagilarni tartibga soladi:

Jamoat joylarida tartibni buzuvchi harakatlar (janjal, ommaviy vahima, zo‘ravonlik) uchun javobgarlik;

Tadbirlar vaqtida xavfsizlik va tartibni saqlash bo‘yicha politsiya va boshqa huquqni muhofaza qiluvchi organlar vakolatlari;

Favqulodda vaziyatlarda tadbirlarni vaqtincha to‘xtatish yoki bekor qilish mexanizmi.[3]

3. Ommaviy tadbirlarni tashkil etishning tashkiliy-boshqaruv jihatlar

Ommaviy tadbirni muvaffaqiyatli tashkil etish quyidagi bosqichlardan iborat:
Rejalashtirish – tadbir maqsadi, formati, joyi va sanasini aniqlash;
Ruxsat olish – mahalliy hokimiyat va huquqni muhofaza qiluvchi organlardan zarur hujjatlarni rasmiylashtirish;

Tashkiliy ishlar – transport, tibbiy xizmat, texnik ta'minot, xavfsizlik choralarini belgilash;

Axborot siyosati – ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik, targ'ibot va reklama ishlari;

Monitoring va tahlil – tadbir natijalarini baholash, kamchiliklarni aniqlash va takomillashtirish chora-tadbirlari.[5]

4. Xalqaro tajriba va O'zbekiston amaliyoti

Ommaviy tadbirlarni tashkil etish va boshqarish masalalari faqat milliy qonunchilik bilan emas, balki xalqaro standartlar bilan ham bog'liq. Global miqyosda ommaviy tadbirlarni xavfsiz va samarali o'tkazish uchun bir qator nazariy, huquqiy va tashkiliy yondashuvlar ishlab chiqilgan. Shu yondashuvlar O'zbekiston amaliyotida ham asta-sekin joriy qilinmoqda.[4]

XULOSA

Ommaviy tadbirlarni tashkil etish zamonaviy jamiyatda ijtimoiy hayotning muhim qismi bo'lib, fuqarolarning huquq va erkinliklarini amalga oshirish, madaniy va siyosiy faollikni oshirishga xizmat qiladi. Tadbirlarni muvaffaqiyatli va xavfsiz o'tkazish uchun nazariy asoslar bilan bir qatorda mustahkam huquqiy baza ham zarur.

O'zbekiston Respublikasida ommaviy tadbirlarni tartibga soluvchi asosiy huquqiy manbalar Konstitutsiya, "Ommaviy tadbirlar to'g'risida"gi Qonun, "Jamoat tartibini saqlash to'g'risida"gi Qonun hamda mahalliy normativ-huquqiy hujjatlardir. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar tadbirni ruxsat olish tartibi, xavfsizlik va jamoat tartibini ta'minlash, ishtirokchilarning huquq va majburiyatlarini aniq belgilaydi.[5]

Xalqaro tajribalar ko‘rsatadiki, ommaviy tadbirlarni tashkil etishda xavfsizlik, qonuniylik va fuqarolarning huquqlarini muvofiqlashtirish birinchi o‘rinda turadi. O‘zbekiston amaliyotida ham ushbu tamoyillar asta-sekin tatbiq qilinmoqda: ruxsat berish tartibi, xavfsizlik va tibbiy xizmat ko‘rsatish mexanizmlari, favqulodda vaziyatlarga tayyorlik kabi chora-tadbirlar ilgari surilgan. Shu bilan birga, milliy xususiyatlar, madaniy an‘analalar va davlat boshqaruvi tizimi tadbirlarni o‘ziga xos tarzda tashkil etishga imkon beradi.

Umuman olganda, ommaviy tadbirlarni tashkil etishning nazariy-huquqiy asoslarini chuqur bilish va amaliyotda to‘g‘ri qo‘llash jamiyatda huquqiy madaniyatni oshirish, jamoat tartibini ta‘minlash va fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Kelajakda xalqaro standartlarni yanada keng joriy etish, xavfsizlik va tashkiliy mexanizmlarni takomillashtirish orqali ommaviy tadbirlarni samarali va xavfsiz tashkil etish imkoniyatlari yanada oshadi.

TAKLIFLAR VA TAVSIYALAR

Ushbu ilmiy maqola asosida quyidagi taklif va tavsiyalar ilgari suriladi:

Ommaviy tadbirlarni samarali va xavfsiz tashkil etish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqilishi mumkin:

- Huquqiy bazani takomillashtirish;
- Qonunlarni modernizatsiya qilish;
- “Ommaviy tadbirlar to‘g‘risida”gi Qonun va “Jamoat tartibini saqlash to‘g‘risida”gi Qonunlarni xalqaro standartlar va ilg‘or tajribalar asosida qayta ko‘rib chiqish;
- Tadbirlarni ruxsat berish va rad etish mezonlarini yanada aniqroq belgilash;
- Normativ-huquqiy hujjatlarni soddalashtirish;
- Mahalliy hokimiyatlar tomonidan ishlab chiqilgan nizomlar va yo‘riqnomalarni yagona tizimga keltirish;

-Ariza berish va ruxsat olish jarayonini elektron shaklga o'tkazish orqali fuqarolarning qulayligini oshirish.

Tashkiliy va xavfsizlik choralarini kuchaytirish

-Xavfsizlik tizimini mustahkamlash;

-Tadbirlar davomida politsiya, tibbiy xizmat va favqulodda xizmatlarning yagona koordinatsiya markazini tashkil etish;

-Favqulodda vaziyatlar bo'yicha oldindan reja ishlab chiqish va ishtirokchilarni xavfsizlik qoidalari bilan tanishtirish;

-Transport va infratuzilmani takomillashtirish;

-Katta jamoatchilik tadbirlarida transport harakatini tartibga solish, parkovka va yo'llarni oldindan belgilash;

-Tadbir joylarida sanitariya, yo'l-transport xavfsizligi va yong'in xavfsizligi choralarini kuchaytirish;

-Fuqarolar huquqlari va ishtirokini oshirish;

-Fuqarolarni xabardor qilish;

-Tadbirlar haqida ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali oldindan xabardor qilish;

Fuqarolarning huquq va majburiyatlarini tushuntirish bo'yicha targ'ibot ishlari olib borish.

-Fuqarolar ishtirokini rag'batlantirish;

-Madaniy va sport tadbirlarida ko'proq yoshlarni jalb qilish.

Ilmiy tadqiqot va tahlil

-Amaliyotni tahlil qilish;

-Har bir katta tadbirdan so'ng xavfsizlik, ishtirokchilar soni va tartibga rioya qilish bo'yicha tahlil olib boorish;

-Tadbirlarni tashkil etishda ishtirok etuvchi mas'ul shaxslar uchun maxsus trening va malaka oshirish kurslarini joriy etish.[6]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Ommaviy tadbirlar to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Jamoat tartibini saqlash to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
4. Shukurov, A. **Ommaviy tadbirlarni tashkil etish huquqiy asoslari.** – Toshkent: Huquq, 2021.
5. Karimov, B. **Jamiyatda fuqarolarning yig‘ilish va namoyish huquqi.** – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2020.
6. O‘zbekiston Respublikasi IIV. **Ommaviy tadbirlarni xavfsiz tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar.** – Toshkent, 2022.